

Een excursie naar de Maaswerken.....

Maasverbetering.... Arbeiders in werkverschaffing graven in een doorsnijding.

Waar duizenden werklozen door de werkverschaffing weer aan den slag komen.

Onderdeel van een werk, dat op 20 miljoen gulden geraamd is....

(Van onzen specialen verslaggever).

Het bewoonbaar maken van een vrijwel onbewoond gebied, dat zich uitstrekt tusschen Grave en Den Bosch en dat onbewoonbaar was door de geregeld terugkeerende overstromingen, ziedaar de taak welke de regeering door middel van werkverschaffing gesteld heeft toen zij de verbetering der Maaswerken aan de orde stelde! Het is een werk dat in totaal 20 miljoen kosten zal en waarvoor momenteel 7 à 8 miljoen gulden gereserveerd is ten bate van werkzaamheden die met handkracht uitgevoerd worden....

Men weet dat de Beersche Maas van oudsher als een „veiligheidsklep“ bij hoog water oefungeerd heeft. Wanneer het water van de Maas te Grave een stand van 10.85 M. + N.A.P. bereikt, begint het tusschen Grave en Beers over een lager dan normaal gehouden dijkvak Noord-Brabant binnen te stroomen. Dit water inundeert daar een uitgestrekt gebied van ongeveer 20.000 H.A. en komt verder benedenwaarts in de omgeving van 's Hertogenbosch, door de Dieze en door den Bokhovenschen Overlaat weder in de Maas terecht.

De rivier de Maas wordt nu zoodanig verbeterd, dat deze veiligheidsklep niet meer noodig zal zijn. Dit gebeurt in hoofdzaak door het afsnijden van bochten en door het verbreden en verdiepen van de rivier. De bochtafsnijdingen zijn meendeels zoodanig ontworpen, dat de rivier tusschen de bestaande dijken blijft stroomen. Alleen de bovenste, die bij Balgoy en de benedenste, die bij Alem, gaan dwars door de vroegere dijken heen.

Rijdende over den nieuwen dijk wordt eerst Alem bereikt. Hier ziet men dan eerst echt welk een uitgestrekt gebied de Beersche Maas is. Twintig duizend H.A. grasland, nu noz zonder eenige bewoning. Het strekt zich uit als een onafzienbare vlakke, zoover het oog reikt.

Tot het uitvoeren der Maasverbeteringswerken werd besloten, nadat in den oudejaarsnacht van 1925 was gebleken, dat niettegenstaande de werking van de veiligheidsklep, de toestand onvoldoende was en het geheele land van Maas en Waal tengevolge van een dijkdoorbraak overstromde.

Toen deze groote Waterstaatswerken in 1932 in uitvoering kwamen, was inmiddels het werkloosheidsvraagstuk acut geworden en werd de vraag gesteld of de Maaswerken mede dienstbaar konden worden gemaakt aan de werkverschaffing. Reeds

aanstonds bleek dat zeer goed mogelijk, zoodat bij Alem in 1933 met werkverschaffing kon worden begonnen.

Dit dienstbaar maken moet voornamelijk zoo worden opgevat, dat de bovenste laag grond, die ontgraven moest worden en die in hoofdzaak uit klei bestond, niet zoodaig aanvankelijk de bedoeling was met baggermolens maar in handbedrijf zou worden verwerkt.

Het graafwerk geschiedt met de schop, terwijl transport met draagbaar spoor-, stoom- en motorlocomotieven plaats vindt.

Op de Werkverschaffingswerken zijn aanwezig rond 1850 arbeiders, door de Inspectie voor de Werkverschaffing daartoe aangewezen.

De tewerkgestelde arbeiders zijn van allerhande beroepen en komen uit ruim 40 verschillende gemeenten, meerendeels in de omgeving gelegen. Uit verder afgelegen plaatsen zijn 400 arbeiders in 4 Rijkskampen gehuisvest, elk kamp voor 100 man.

De arbeiders in deze kampen gaan eens in de 14 dagen op Staatskosten een weekend naar hun familiekring terug. Zij worden meestal na een periode van 8 weken door een andere groep arbeiders uit dezelfde gemeente vervangen. Het grondverzet bedroeg het afgelopen jaar gemiddeld 45 tot 50.000 M3. per week.

Doordat bovenstaande wijze van werken voor den dienst der Maasverbetering de mogelijkheid opende den bovengrond tot meerdere doeleinden aan te wenden, kon de prijs, die ervoor betaald moest worden, iets hooger zijn, dan die, welke voor baggerwerk zou moeten worden betaald.

De verbeteringen bestaan uit:

1. Het ophoogen en egaliseeren van terreinen, welke deels drassig waren of dat door de opstuwing zouden worden.

2. Het afdekken en tot cultuurland maken van aangevulde oude rivierarmen en van wieden.

3. Het verzwaren van dijken in samenwerking met Provincies en Waterschappen.

4. In de latere jaren is het aantal mogelijkheden, dat de werkverschaffing bood, nog met één vermeerderd, n.l. het afgraven van uiterwaarden. Daardoor wordt het afvoervermogen van het winterbed der rivier belangrijk vergroot.

Zonder de werkverschaffing zou de oplossing vermoedelijk zijn gezocht in een nog ruimer zomerbed.

De nieuwe rivier is — naar wij bij een bezoek dezer dagen konden vaststellen — thans voltooid tot Ravenstein. Aan de afgraving der uiterwaarden wordt echter over dat gedeelte nog gewerkt. De bochtafsnijding bij Balgoy, die een verkorting van de rivier met bijna 5 k.m. beteekent, komt over een paar weken tot stand, zoodat dit gedeelte van het werk in een zeer interessant stadium is. De geheele oude arm van Balgoy zal worden gedicht en met klei worden afgedekt.

Gedurende den aanstaanden winter zal de kans op werking van de Beersche Maas al uiterst gering zijn, al is zij natuurlijk nog mogelijk, wanneer zeer groote waterafvoeren zouden optreden. Dat de Beersche Overlaat sinds den winter van 1930/31 niet meer heeft gewerkt, is slechts in den laatsten winter mede het gevolg van de werken der Maasverbetering geweest. Dat zij overigens gedurende 6 winters niet gewerkt heeft, moet aan toevallige omstandigheden worden toegeschreven.